

Durmuş Hocaoğlu

“Minâre Mes’esi”: I

WebAnaliz., 21 Aralık 2009, Pazartesi
WebAnaliz Yazıları Sıra No: 10; 2009-10; Aralık-01

16 Mart 2009 tarihinde açtığım bu köşemde şimdiye kadar sâdece dokuz adet yazı yayınladım ki bunun sonuncusu da Türkiye Kamu-Sen’in, İstanbul İl Başkanı Sayın Hanefi Bostan’ın imzasını taşıyan, 22 Ağustos 2009 Cumartesi tarihli, **“Başbakan ve Hükûmet Türkiye’yi Nereye Götürüyor?”** başlıklı bir bildirisini idi. Bundan mâadâ, 2023 dergisinin 101 sayılı ve 15 Eylül tarihli nüshasında neşredilen ve sitemde asıl yeri 2023 dergisi klasörü olan **“2023 Senesinde Türkiye Mevcut Olmayabilir”** başlıklı mülâkatım ile *Türkiye Günlüğü* dergisinin 96 sayılı Kış 2009 nüshasında neşrolunan ve sitemde asıl yeri *Türkiye Günlüğü* klasörü olan, **“Batı’da Kurumsallaşmış Sosyal Patolojik Davranışlar: Sapkın Şehvet, Şiddet, Kan ve Korku Kültürü”** başlıklı makalemi de, ana sayfam olan yine bu sütunda neşrettim. Bu hesaba göre, adı geçen mülâkat ile makaleyi hâriç tutup, Türkiye Kamu-Sen’in bahse mevzû bildirisini de, bütünüyle paylaştığım için kendi yazım sayarak dâhil edersek, üç ayı mütecâviz bir zamandan beri sitemin ana sayfası için hiç yazı yazmamışım demek oluyor.

Acaba, niçin, Türkiye alev-alev yanarken, Durmuş Hocaoğlu tek bir satır yazı bile yazmadı diye akla takılabilir.

Evet, yazmadım; ama niçin?

Aslında, 20 Ağustos 2009 Perşembe tarihli, **“Hangisi Hakkın ve Hakîkatin Sesi; Rahmânî Olan Hangisi, Şeytânî Olan Hangisi?”** başlıklı yazımda îzah etti idim: Yazmadım, çünkü uzunca bir müddetten beridir ki, o güne kadar yazdıklarımın hiçbir te’sîrinin olmadığını farketmiş bulunuyordum ve artık bu da bende, kendimi dipsiz bir kuyuya taş atıyormuş gibi hissetmekten mütevellid bir inkisârî hayâl ve bir nevmîd olma hâli husûle getirmişti; en azından şimdilik, muhtemelen belki de, *“tarihte olmuş olan herşey olması gerektiği için olmuştur”* diyen mütebahhir zâtı fazlasıyla kaale almanın da katkısıyla, herşeyi oluruna bırakmanın daha ma’kul ve daha faydalı olacağı düşüncesiyle, bu mes’eleleri kerhen de olsa terkedip, bir yandan, iç dünyamda birbirine kategorik olarak ve taban-tabana zıt iki ayrı sesi dinleyip tartarak murâkabeye dalmayı ve diğer yandan da akademik çalışmalarına daha fazla ağırlık vermeyi tercih ettim; öyle ki zaman-zaman heyecâna kapılıp yazmağa karar vermişken, heyecânımın kısa sürede söndüğünü ve elimin gitmediğini farkediyordum hemen akabinde. Doğrusu içimden yazmak gelmiyordu artık; çünkü, fikrimce, **Türkler, cehâletlerinin kurbânı oluyorlardı**, çünkü adlarını verdiklerde bu topraklarda gündemi onlar tâyin edemiyorlardı; belleri bükülüyor, başları eğ(dir)iliyor, kendi vatanlarında istiskal ediliyor, ülkeleri

ellerinden alınıyor iken onlar olup biteni tam olarak idrâk etmekten âciz bir vaziyette, en fazla, çâresizlikle, dağınık, başbozuk, pek de o kadar müessiriyeti olmayan birtakım protestolarda bulunmaktan ve artık git-gide erozyona uğrayan “**şehitler ölmez, vatan bölünmez**” sloganları atmaktan daha öteye gidemiyorlardı – ayrıca bu kabîl heyecanlı gösteriler de sanki yalnızca şehit yakınlarının şahsî mes’elelerinden ibâret imişçesine adetâ onlara havâle edilmiş görünüyordu - ve ben ise, ne yaparsam yapayım bu paslı cehâlet zincirini kıramayacağımı ve onun işbu netâyici elîmesini durduramayacağımı anlamamanın dehşeti ile olup-bitenleri öfkeden hissizleşmiş bir hâlde seyretmekten başka birşey yapamıyordum. Akıl hocası, hiçbir konuda derinliklere inmeyen, üç kitap okumadan otuzüç kitap yazabilen gazeteci makulesi ile bir kısmı ünvanının altında ezilen içi boş, bir kısmı karınlarında Türk’e karşı amansız bir ağrı olan içinden pazarlıklı habîs ve mel’ûn “*alien*” ve bir kısmı da, saltanatın Türk’ün elinden Kürd’ün eline geçtiğini, Türk’ün yıldızı sönerken Kürd’ün yıldızının yükseldiğini düşünerek yeni nizamda da şahsî menfaatlerini nasıl koruyacağı endîşesiyle bir vakitler milliyetçilik ve vatan-severlikten geçinen “dönme” akademisyenler ve aydınlar ve buna mümâsil karanlık eşhâs olan; buna mukabil, “*Bâisi şekvâ bize hüznü umûmîdir Kemâl / Kendi derdi dönümün billah gelmez yâdına*” diye feryâdeden Vatan Şâiri misillû, millî dâvâyı şahsî mes’elelerine nisbetle fersahlarca öncelemekten bîtab düşen millî entellektüellerini görmezlikten gelen ülkemden ve milletimden artık ümîdimi kesmiştim veya kesmek üzere idim; onlar beni dinlemiyorlardı mâdem ki, ben de onları kalbimden söküp atabilirdim, tıpkı, “*Bir zamanlar aşkınla alevlenen başımı / Dizlerinin yerine dayasaydım taşlara*” diyen güftekâr gibi. Bu gibi ahvâlde ise, hemen her sıkıntılı hâlimde olduğu gibi, dış dünyadan kendimi tecrid etmek için en iyi sığınağım olan çalışma odama adetâ kilitleniyor, i’tikâfa çekiliyor ve o virtüel matriks dünyamda herşeyi unutmaya çalışıyordum; bu arada bir de, milletler nasıl ki yükseldiği yerde düşerler ise düştükleri yerden de yükselecekleri ve tekrar yükselebilmeleri için de Mûsâ Resulullah’ın kavmi gibi, tâ en dibe kadar inmeleri gerekebileceği – hattâ çok kereler vâkî olduğu üzere *gereke(bile)ceği* değil *gerekeceği* - için, bu dibe vuruşu da bekliyordum – ve el’ân dahi öyleyim. Derken, bu arada bilâ fâsıla devam eden iç hesaplaşmam yavaş-yavaş, hemen-hemen muayyen olduğunu söyleyebileceğim bir netîceye vâsıl olmağa başlamış idi; artık galiba ‘matriks’den huruc ederek yazmanın zamanı yaklaşıyor diye düşünmeğe başlamış idim ki, hiç beklenmedik, fevkâlade can sıkıcı bir gelişme, beni, sütünüme zamansız avdet ederek, bu yazıyı kaleme almağa icbar etti.

*

**

Şimdi de, *neydi bu hâdise* diye merak eden olursa söyleyeyim.

Efendim; 4 Aralık Cuma günü, Haber Türk TV’de, Sayın Pelin Çift tarafından yönetilen “Habertürk Özel” programına, İsviçre’de yapılan minare yasağı referandumunu tartışmak üzere, Sayın Ersin Kalaycıoğlu ve Sayın Erhan Afyoncu ile birlikte iştirâk ettim. Burada asıl bahsedeceğim mes’ele bu tartışma konusu ile alâkalı olmakla berâber doğrudan tartışmanın kendisi olmadığından, kısaca ifâde edecek olursam, bu yasağı hiç de hayretle karşılamadığımı, asıl hayret ettiğim şeyin benim memleketimin insanının konuyu anlamakta zorluk çekmesi olduğunu, hayretlere ve şaşkınlıklara düşenlere hayret ve şaşkınlıkla baktığımı söyledim; öyle ama hakîkaten: Yukarıda da bahsettiğim üzere, bu ülkede çok ciddî, had safhada bir “anlama krizi”nin kol gezdiği,

akıl hocalarının, “medyatörler” olmasından da belli değil mi esâsen? Evet; yasak şaşkınlık yaratmamalı cidden; ama yaratıyor ne yazık ki, zîra, benim insanımın zihninde yerleş(tiril)en Batı – daha doğrusu “Garp” - imajı, zaman-zaman olduğu gibi bu defa da gerçeğin sert kayasına çarpıverdi bir kere daha, ama alınması iktizâ eden ders alınabildi mi acaba? Kanaâtımce, hayır! Sâdece, şöyle bir ayılınır gibi olunuldu, o kadar. Evet, maalesef, benim insanımın zihnindeki Batı ile gerçek Batı arasındaki fark, iki kutup arasındaki fark kadar derin, lâkin bu farkı farketmek de ayrı bir ferâset derinliği istiyor ve bu da bizde olmayan birşey.

İmdi; evvelen, Batı budur; patolojiktir, sakattır yâni ve tahammül-fersâ mütenâkızdır; tıpkı, bir yanında irin, diğer yanında nûr akan bir nehir gibi. Bir yanda estetik, felsefe, bilim, diğer yanda birbirleriyle evlenen erkekler, mitolojilerinde kendisi adına yapılan mâbeddeki bâkire rahibelere tecâvüz eden, sapkın şehvetli bozuk erkek tipleri ve şiddet, şiddet, şiddet! Marazî bir korku ve kan tutkunluğu! Asırlar boyunca insan yakmanın ve işkencenin hukukun normal prosedürü arasında olması; seyirlik olsun diye arenalarda insanların birbirlerini katletmesi ve bunun uzantısı olarak günümüzde ölümüne adam dövmenin, boğa katletmenin asîl sporlar sayılması! Diğer yandan ise demokrasi, insan hakları, tolerans mücâdeleleri. Bu nasıl bir cemiyet böyle? [1]

Ya o kin, o nefret!

*

**

Tartışma esnâsında, program yöneticisinin, ısrarla, Batı medeniyetinin İslâm medeniyetinden ne kadar derinden etkilendiğini söyleyip bu konuyu müzâkereye açmak istemesi, öyle sanıyorum ki, bir yandan Müslümanların Avrupalılar nezdindeki kötü imajlarını tam tersine dönüştürerek bir tür rövanş almak, diğer yandan da akredite edilmek arzusundan ileri gelmekteydi. Ben ise bütün bunları te'vid faslından olmak üzere, misâl olarak, İslâm dünyasının asırlar süren klasik döneminde Avrupa'nın nasıl kapkaranlık bir cehâlete gırtlığına kadar gömüldüğünü, medeniyet ve insâniyet adına ne varsa adetâ hemen hepsinin nefret edilen ama aynı zamanda gıpta da edilen bu güçlü, mutantan ve şâsaalı dünyada mündemiç olduğunu, kralların bile okuma yazma bilmeyebildiği Avrupa'da, dört-beş bin cilt kitabın büyük bir kütüphane olarak kabûl edildiğini, ancak aynı asırlarda Şark'ta yüzbinlerce ciltlik kütüphanelerin bulunduğunu[2], hattâ hayli sonraları, İslâm medeniyetinin, ikbâl yıldızının sönmeye yüz tuttuğu dönemde bile, birisi pozitif bilimlerde, en doğuda – ‘maşrik’da - Uluğ Beğ, diğeri de sosyal bilimlerde en batıda – ‘mağrib’de - İbn Haldûn olmak üzere Batı düşüncesi üzerinde ne kadar müessîr olduğunu, Uluğ Beğ'in, astronomik rasatlarının mahsûlü olan zîcilerinin Batı'ya intikali ile Tycho Brache ve Kepler'in modern astronominin temellerini atmalarında onlara öncülük ettiğini, zamanının çok üstünde konuştuğu için anlaşılması o çağda muhâl olan Haldûnoğlu'nun ise epeyce bir te'hire rağmen Montesqieu, Rousseau gibi düşünürleri te'sîrine aldığını ve medeniyet, siyâset ve tarih teorilerinin hâlâ ihtişamını muhâfaza ettiğini dile getirdikten sonra, işin doğrusu, zâten Batılıların bütün bunları - hattâ bizlerden daha iyi bile - bilmekte bulduklarını, ama bu bilginin onları İslâm dünyası karşısında daha saygılı davranmaya tevcih ettir(e)mediğini, hattâ ettirmesinin de beklenemeyeceğini vurgulamağa çalıştım; evet, bunların hiçbirisi sır değil, lâkin bu bilgiler bir saygı doğurmuyor, doğurmaz da. Bernard Lewis gibi hem-asr çok mârûf ve mütebahhir bir zâtın, İrwing Kristol ödülü münâsebetiyle yaptığı konuş-

mada, İhlâs sûresine temas ederek, Sûre'deki “*O Allah'tır, birdir, hiçbir dengi yoktur; doğurmamıştır ve doğmamıştır.*” meâlindeki âyetlerin Hristiyan inancının temel birtakım ilkelerine açıkça bir karşı çıkış olduğunu söylediğini hâtırlattım ki, bu İslâm'a bakıştaki en mâsûm bir batılı tavrıdır.[3] Batılılar, bizdeki batılılardan daha hızlı batıcıların anlattığının aksine, hiç de ne insâniyetlidir ne de barışçı; onların sâdece menfaatleri vardır ve bir de kapkara kinleri.

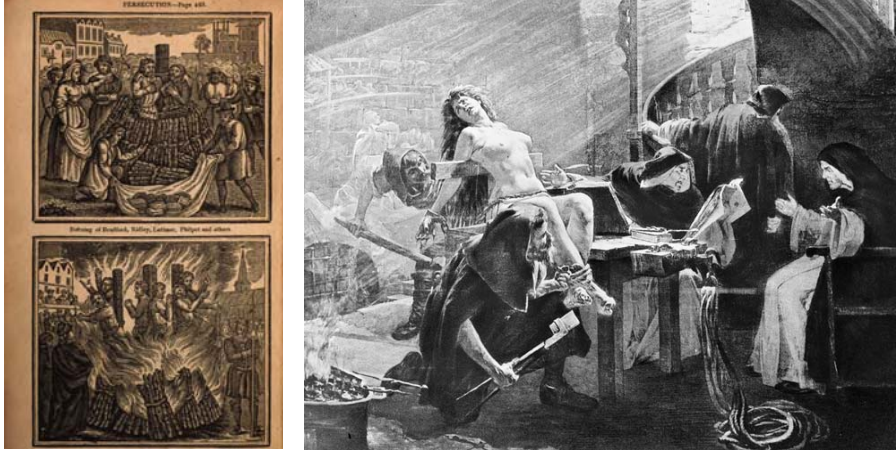
*

**

“**Minâre Mes'ele**”ne gelince: Bunu da iki ayrı kontekstte ele almak gerektiğini söyledim; bunların birincisi, minâre yasağının “kendi içinde” anlaşılır bir yanı var ve o da yine ikiye taksîm olunabilir. **Birincisi'nin birincisi** şudur ki, “minâre” sâdece ve yalnız bir mîmârî unsur değil, ondan çok çok daha fazla birşeydir: Minâre, “**meydan okuyan**” ve “**tekelci**” bir dinin, İslâm'ın medeniyetinin hem remzi, hem de yerine göre kendisidir. Evet, yanlış işitmediniz: İslâm meydan okuyucudur ve tekelcidir; birincisi ikincisinden neş'et eder: İslâm tekelcidir, çünkü ezeli, ebedî, değişmez ve mutlak hakikat O'dur ve O'ndadır; başka türlü de olamaz zâten, olursa İslâm, “İslâm” olmaktan çıkar; başka türlü de i'tizâldir ve bu da gayri kabili içtinab bir zarûret ile meydan okumayı istilzam eder ve yine bu da Minâre'nin, işbu meydan okumanın hem remzi, hem de yerine göre kendisi olması netîcesini hâsıl eder. **Birincisi'nin ikincisi** de şudur ki, “ezan”, sâdece mü'minleri ibâdete dâvet mesajı değildir, daha daha fazlasıdır: Ezan, bir “manifesto”dur – *tebliğ* yâni -; her ne kadar beşer eseri ise de, ilhâmî ilâhî olan ve hitâbı zâhiren dar kontekstte yalnızca Müslümanlara hitap etmekte olduğu zannolunan Ezan, bâtınan en geniş kontekstte umum insanlığa İslâm'ın rûhunu günde beş defa manifeste eder ve bu noktada, Hristiyanları ibâdete – daha doğrusu duâya veya vaaza, veya âyine; çünkü bu dinde hakikî mânâda ibâdet yoktur – dâvet eden Çan sesinden kategorik olarak ve radikal bir şekilde farklıdır. **İkincisi'nin birincisi**'ne gelince; asgarî beşbin yıllık bir formasyon tarihi olup Antik Grek ve Roma ile başlayan aslî karakter teşekkülü Hristiyanlığın eklenmesi ile kristalize olan ve daha sonraları Rönesans, Refermasyon, Devrimler Çağı ile bugünkü noktasına ulaşan Batı medeniyetinin işbu formasyon sürecinde İslâm'ın müsbet hiçbir katkısı yoktur – yukarıda bahsedilen, İslâm'ın ilim ve tefekkür mevzûlarındaki te'siri ise bil'akis, bu karakterin teşekkülünde itici bir “öteki” rolünden başka bir fonksiyona sâhip olamamıştır ve haddi zâtında olması da beklenemez. İmdi, bu durum muvâcehesinde, bu kadar uzun bir tarihî istihâlenin netîcesinde teşekkül eden bir medeniyetin aslî niteliklerinin hâriçten gelecek muhâceret ile - hem de “Müslüman muhâcereti” ile – radikal bir “başkalaşma”ya uğraması ihtimâli, elbette, bu medeniyetin mensuplarınca müsâmaha – “hoşgörü” asla değil ve olamaz da zâten – karşılanacağını beklemek hiç de ma'kul ve mantıklı değildir. İşte, bâlâda, “minâre yasağının “kendi içinde” anlaşılır bir yanı var” derken kastettiğim budur.

[1] Batı'nın bu garip vasfını konu ittihaz edinen, yukarıda ismini zikrettiğim “Batı'da Kurumsallaşmış Sosyal Patolojik Davranışlar: Sapkın Şehvet, Şiddet, Kan ve Korku Kültürü” başlıklı makaleme [*Türkiye Günlüğü*, Sayı: 96., Kış 2009., Ankara., s.18-58] ulaşmak için, URL: <http://www.durmushocaoglu.com/dh/yazi.asp?yid=5563194> (PDF versiyonu da bu sayfadan indirilebilir).

Batı'nın bu patolojik yapısı, gerçekten de tam çıldırtan tenâkuzlar kümesi teşkil: etmektedir: İskender-i Kebîr bir cihan fâtihi hiç şüphesiz, ama büyük seferine çıkarken 'kocası' Ephestion'u yanından ayırmıyor; ya o Arslan Yürekli Richard, ya o büyük silahşör, nâmağlûp Achilles, ya o erkek gücünün Batı'daki ideal son sınırı Herakles? Hepsi ârızalı! Ya o "din-îmân hakkı", "Allah rızâsı" için adam yakmalar, kemik kırmalar?

Tarihindeki şiddet tutkusunu hâlâ devam eden Batı'nın bu eski zenaatinden iki enstantane: Solda, İnkizisyon'un tarihi bir yakma vak'ası [Bkz.: Charles Buck., *A Theological Dictionary, Containing Definitions of All Religious Terms.*, Woodward's New Edition Published from the last London Edition; to which is added an Appendix., Philadelphia, Published by Joseph J. Woodward, 1831 (Stereotype Edition), kapak figürü]; sağda, işkence altında kemikleri kırılan zavallı bir kadın [Bkz.: Jonathan Kirsch., *The Grand Inquisitor's Manual; A History of Terror in the Name of God.*, HarperCollins e-books., Plate: 10]

Batı'nın, birbiriyle çatışan işbu çifte şahsiyetliliği hakkında en sıhhatli teşhisi koyanlardan birisi de E. Morin'dir; aşağıdaki kısa iktibasta, "Avrupa"yı "Batı" şeklinde tercüme ederek – ve batılılardan daha hızlı batıcıları gözönünde tutarak - dinleyelim Morin'i [Edgar Morin., *Avrupa'yı Düşünmek (Penser L'Europe*, Editions Gallimard, 1987)., Çeviren: Şirin Tekeli., AFA Yayıncılık A. Ş., Aralık 1988., s.33 v.dv.]

"Avrupa'nın özünü arayacak olursak bunun, mikroplarından arındırılmış ve silikleşmiş bir "Avrupa ruhu"ndan başka bir şey olmadığını görürüz. Onu en iyi yansıtan özelliğini yakaladığımızı sandığımızda, bunun en az onun kadar geçerli bir başka Avrupalılık özelliğini gözardı etmek demek olduğunu anlarız. Nitekim, Avrupa hukuktur, diyemeyiz, çünkü o aynı zamanda kaba kuvvettir; Avrupa demokrasidir diyemeyiz, çünkü o aynı zamanda ezmedir, baskıdır; Avrupa'nın manevi-yatçılık demek olduğunu söyleyemeyiz çünkü o aynı zamanda maddeciliktir; Avrupa ölçü demekse, ölçüsüzlük, yani ubris (aşırı kibir – D.H.) de aynı derecede Avrupalı bir özelliktir; Avrupa akıl demek ise akıl düşüncesinin kendi de dahil olmak üzere, efsane en az onun kadar Avrupalılık demektir.

[NOT: Morin burada, "efsâne" ile, her milletin kültüründe ve tarihinde bulunmakla birlikte, tragedya yazarlarının elinde işlenerek edebî değeri en yüksek seviyeye ulaşan, ancak bir o kadar da – meselâ Platon'un "iğrenç" bularak kökten reddettiği (*) – mütezelliklerin en âdîsi ile tepeden tırnağa işbâ hâlinde olan Yunan ve Roma mitolojisini kastetmektedir.]

[(*) Bkz.: Platon, *Devlet*, 377d-380c; 381a-393 ve diğerleri. Daha mufassal bilgi için, bkz: Durmuş Hocoğlu., "Platon Felsefesinde Estetik Kaygu ve Hakikat veya

[2] Michelet'nin, “XII. yüzyılın felsefe eserleri topu topu beş veya altı ciltten ibarettir. İşte dört deve yükü tutabilecek kadar büyük bir yığın teşkil eden eski çağın ansiklopedistleriyle yorumcularını, eserleri bizim bilginlerin, bu yem üzerine, nasıl bir ağgözlülükle atılıp onu içlerine sindirdiklerini tahmin etmek güç değildir. Onlar, bu yem üzerine saldırırken, bunun hakiki Aristo olmadığına, Yunancadan Arapçaya, Arapçadan da Lâtinceye çevrilirken kırılmış, değiştirilmiş ve bozulmuş olduğuna; İbni Sina'nın elinde budanmış olduğuna; Averrhoes Panteist'le Tevrat yorumcuları Yahudiler tarafından mânasının tam tersine alındığına aldırış bile etmediler./ Şu garip hale bakın, Haçlı Seferinde İspanyالی Araplarla yapılan savaşlarda, cenup kâfirlerinin katlinde, (Endülüs'ün İspanya tarafından geri alınmasından sonra orada mukîm Müslümanlar'ın ve Yahudiler'in katledilmesi kastediliyor – D.H.) Yahudilerin takibinde dinsizlerle kendi aralarına keskin kılıcı koyduklarını zanneden bu adamlar, onları kabul ediyorlar ve dinî akidelerine sokuyorlar, çoğu zaman, isimlerini gizliyerek de onları okullarında okutuyorlar. Arap filozofu İbni Sina, tasniflerini ve birçok fikirlerini büyük Albert'in, Saint-Thomas'ın Hristiyan eklektik felsefesine zorla kabul ettiriyor. Brucker, büyük tarih kitabında açıkça “İbni Sina Arap ve Hristiyan okulunun kralıdır” der.” cümleleriyle Avrupa'nın ilmî sefâletini anlattığı [Michelet., *Rönesans.*, Çeviren: Kâzım Berker., M.E.B. Yayınları., İstanbul, 1989., s.31] uzun Ortaçağ asırlarında, Avrupa'da doğrudan, İslâm dünyasının ortak ilim dili olan Arapça ile tedrisat yapan üniversiteler de vardı; Robert Guiscard tarafından kurulan, yahut yeniden teşkilâtlandırılan meşhur Salerno tıbbiyesi gibi [Fernand Grenard., *Asyanın Yükselişi ve Düşüşü (Grandeur et Décodence de l'Asie, L'Arènement de L'Europe.*, Librairie Armand Colin, Paris, 1939)., Tercüme: Orhan Yüksel., Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Birinci Basılı, İstanbul, 1970., s.36.] İslâm Düşüncesi'nin Batı'ya tesiri hakkında çok sayıdaki kıymetli eserden burada sâdece Türkçe iki adedini referans vermekle yetineceğim: Bekir Karlığa., *İslam Düşüncesi'nin Batı Düşüncesi'ne Etkileri.*, Litera Yayınları., İstanbul, 2004, ISBN 975- 6329-05-1; Montgomery Watt., *İslâm'ın Avrupa'ya Tesiri.*, Çeviren: Doç. Dr. Hulûsi Yavuz., Boğaziçi Yayınları., İstanbul 1986

[3] Bernard Lewis., “Avrupa ve İslam” (Irwing Kristol Ödülünü Alırken Yaptığı Konuşma)., Çeviren: Mete Tunçay., *Toplumsal Tarih.*, Haziran 2007, Sayı: 162, s.64.b

[Devam edecek]